În societățile tradiționale muzica era o reflecție a moralității publice și o școală a virtuții. Pentru Aristotel, muzica reprezenta pasiunile sufletului; dacă o persoană asculta muzica nepotrivită, era sigur că va dezvolta probleme de caracter. “În ritm și în melodii există asemănări apropiate de adevărata natură a mâniei și blândeții, și mai mult a curajului și a cumpătării și a tuturor stărilor opuse și a celorlalte feluri ale caracterului”, scria Stagiritul în “Politica”, într-un capitol dedicat educației, dar în care “muzica” se bucură de un tratament neobișnuit de extins. Muzica, în opinia filozofului grec, nu este nici pe departe doar o activitate recreativă, deși e și asta, ci, în primul rând, o educație a sentimentelor nobile.

La rândul său, Platon discută problema muzicii și a efectelor pe care le suscită tot într-un tratat politic, “Republica”. În esență, poziția sa rămâne în coordonatele tradiționale- fiind un stimulent puternic al emoțiilor, muzica trebuie tratată cu precauție – deși soluțiile sale generale sunt utopice.

Și în antichitatea chineză, muzica era luată în serios. Potrivit lui Confucius , îți poți da seama ce gândesc oamenii după muzica pe care o ascultă, dacă sunt un popor virtuos sau corupt. Unul dintre discipolii săi, Meng-tzu, cunoscut în Occident mai ales după numele său latin, Mencius , acorda un rol politic definitiv muzicii. “Mencius mergea până acolo încât considera că dacă un rege iubește muzica tradițională a trecutului, atunci regatul și domnia sa se vor îmbunătăți. El se folosea de argumentul potrivit căruia, dacă un rege și supușii săi au aceleași preferințe muzicale, atunci supușii vor respecta și se vor bucura de domnia regelui”.

Sfinții Bisericii nu puteau să nu surprindă rolul definitoriu pe care îl joacă muzica în formarea caracterelor. “Nu te lăsa vrăjit de armonia sunetelor scoase de instrumente şi de voci omeneşti, ci caută să descoperi efectul acestora asupra sufletului său, cu alte cuvinte, care este spiritul lor. Dacă acea muzică îţi aduce în suflet o stare de linişte, de înţelepciune, de sfinţenie, ascult-o, nutreşte-ţi sufletul cu ea. Iar dacă prin ea îţi pătrund în suflet patimi, nu o mai asculta, ţine-te deoparte de trupul şi de spiritul acelei muzici”, scria Ioan de Kronstadt.

Modernitatea a preluat toată această înțelepciune tradițională, însă, odată cu revolta romantică, a inversat sensul ei. Muzica are o valoare doar atât timp cât neliniștește și tulbură sufletul, în timp ce stările de echilibru și armonie devin insuportabile pentru un modern, ceea ce explică, de pildă, și iritarea pe care multe spirite cultivate (vezi Garia Marquez) o au atunci când ascultă Haydn. Nu e de mirare că muzica a căpătat ,din secolul XIX și până astăzi, certe valențe revoluționare, de la simpatia lui Beethoven pentru Revoluția Franceză, până la inflexiunile anticomuniste din Pink Floyd și brigăzile nesfârșite de muzicieni contemporani, “nomina sunt odiosa”, care derulează un program de subversiune culturală.

Din acest punct de vedere, rockul se distinge ca formula artistică protestară prin excelență. Le furnizează fanilor, în primul rând, o concepție asupra lumii, manifestată mai ales printr-o negare a ordinii naturale, și extaze estetice, “superioare chiar simfoniilor clasice”, conform opiniei unor critici, la prima vedere diferiți, cum sunt Charles Reich sau Tyler Cowen.

Pentru fani , spiritul rockului înseamnă libertate, eliberarea de prejudecăți, depășirea șabloanelor, o pasiune nestăvilită și detașarea de balastul burghez al epocii. Dar mai firesc ar fi, pe urmele lui Roger Kimball, să vedem în rock doar “extaze dionisiace prefabricate, ostentativ sexuale, strident nonraționale”. Pentru că dincolo de etichete, așa cum argumentează Kimabll, ceea ce face gloria rockului nu este nicidecum linia plăcută din “Yesterday” al lui Paul McCartney, ci asaltul amplificat adresat organelor inferioare, și mai puțin capului sau inimii. “Dacă civilizația este depre nuanță, reținere, discriminare și ordine, atunci rockul este anticivilizație. Desigur că fiecare civilizație are nevoie de o formă de irațional, de un spațiu pentru dionisiac. Poate rockul oferi un spațiu pentru asemenea impulsuri? Sunt sceptic”, declara Kimball , într-un interviu.

Problema rockului nu constă doar în ritmurile tribale, care neliniștesc sufletul și îl duc într-o stare de angoasă și revoltă, ci la fel de bine în versuri, care de cele mai multe ori nu sunt altceva decât variații pe legea Thelemei, proclamată de Aleisteir Crowley , probabil cea mai importantă influență asupra rockului britanic de început.

Pachetul complet oferit de muzica rock (melodie și mesaj) suferă din plin, oricât și-ar imagina fanii contrariul. Argumentul strict în favoarea rockului provine din comparația cu celelalte genuri muzicale contemporane (pop, house, hip-hop), mult mai vulgare și simple. Însă ceea ce le scapă pasionaților din vedere este faptul că rockul are, prin definiție, un caracter degenerativ, deoarce contestă orice formă de ordine. Așa că odată ce spulberi canoanele estetice, nu mai are niciun sens să te plângi că lumea începe să consume muzică din ce în ce mai stupidă. În al doilea rând, rockul s-a afirmat de la bun început ca o muzică de mase, fiind echivalentul din anii ’50 și ’60 al rebuturilor muzicale consumate astăzi. Dacă versurile și muzica ni se par mai

inteligente și istețe, este pentru că îl comparăm cu dejecțiile actuale și nu pentru că l-am raporta la un standard cultural elevat. Iar muzica se tot prăbușește de la Berlioz încoace…deci încă înainte de revoluția rock'n'roll.

Acesta fiind contextul cultural, nici nu e nevoie de a introduce ipoteze supranaturale (îngeri și demoni) pentru a ne da seama care este influenta muzicii moderne asupra formării caracterelor, chiar Paganini ne asigură de existența unor spirite ajutătoare în actul artistic.

Și din acest motiv, ideea recentă a câtorva prelați de a căuta și găsi mesaje ortodoxe în rock sau a se mândri cu orele de audiție în domeniu este la fel ridicolă precum a pune versuri pop pe muzică psaltică . Dar în babilonia culturală și spirituală în care trăim, orice este posibil, chiar și a descoperi revelații religioase angelice în zgomot de dublu bass . În stimularea acestei babilonii omniprezente un rol semnificativ îl joacă și ridicarea doctă a (sub)mediocrului la rang de capodoperă, de unde și osanalele jenante închinate, pe ici, pe colo, mai peste tot, muzicii rock sau încarnărilor sale mai rudimentare.

Rockul este într-adevăr libertate, însă doar dacă libertatea echivalează cu anarhia morală și estetică.